

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla a dr. Turi Ákos ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek,- a dr. Martin Zoltán ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt I rendű **alperes neve** I. r., **II. rendű alperes neve** II. r., **III. rendű alperes neve** III. r. (mindhárman: alperesek címe szám alatti lakosok), **IV. rendű alperes neve** (IV. rendű alperes címe) IV. r. és a dr. Krémerné dr. Kóbor Annamária ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **V. rendű alperes neve** (V. rendű alperes címe) V. r. alperesek ellen szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt a Baranya Megyei Bíróság 15.P.20.454/2007/26. számú ítélete ellen az I-IV. r. alperesek 28. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta az alábbi

Ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva mellőzi a II. r. alperesnek a hatálytalansággal kapcsolatos kielégítés tűrésére való kötelezését,
míg egyéb részben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Egyetemlegesen kötelezi az I-IV. r. alpereseket arra, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek 470.000 (négy százhetvenezer) forint másodfokú részperkötséget.

Egyetemlegesen kötelezi I-IV. r. alpereseket arra, hogy felhívásra fizessenek meg az állam javára 880.000 (nyolcszáznyolcvanezer) forint feljegyzett illetéket,
míg a felperest arra, hogy ugyanígy fizessen meg 20.000 (húszezer) forint feljegyzett másodfokú eljárási részilletéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelmének akként adott helyt, hogy, hogy I-II. r., valamint III-IV. r. alperesek között P., 2006. április 22-én - az S. Közzétett Földhivatalban a K., 130. hrsz. alatt nyilvántartott K., F. utca 53. szám alatti ingatlanra - megkötött adásvételi szerződés felperessel szemben hatálytalanságát megállapította.

Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy I. r. és III. r. alperesek között P., 2006. október 6. napján kelt és P., 2006. november 2. napján módosított - az I. r. alperes T.-T. Kft.-ben tulajdonában lévő 2.000.000,- Ft névértékű - üzletrész átruházási szerződés a felperessel szemben hatálytalan.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte a II. r. alperest arra, hogy a felperes követelésének kielégítését tűrje - a házastársi közös vagyonból reá eső rész erejéig - a fenti szerződések felperessel szembeni hatálytalanságára figyelemmel.

Továbbá a bíróság kötelezte V. r. alperest annak tűrésére, hogy a B. Megyei Bíróság Pk.50.046/2006/9. számú jogerős fizetési meghagyással megállapított követelés kielégítése céljából a végrehajtó a k.-i 130. hrsz.-ú ingatlant és a T.-T. Kft.-ben I. r. alperes tulajdonában lévő 2.000.000,- Ft névértékű üzletrészt végrehajtás alá vonja.

Az elsőfokú határozattal szemben I-IV. r. alperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként kérték, hogy a felperes valamennyi kereseti kérelmét utasítsa el a bíróság, és marasztalja a felmerült perköltség megfizetésében.

A felperes fellebbezése eljárásjogi, illetve anyagi jogi kérdésekben is kifogásolja az elsőfokú bíróság határozatát. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság olyan lényeges eljárás hibákat vétett, amely kizárólag hatályon kívül helyezéssel orvosolhatók. Az eljárásjogi indokok között kitér egyrészt a felperes kereseti kérelmében megjelölt sorrendre, mely alapján azt kifogásolja, hogy a bíróság a felperes hatálytalanság megállapítása iránt előterjesztett elsődleges kereseti kérelmének helyt adott, ugyanakkor a bíróság a felperes másodlagosan és harmadlagosan előterjesztett kereseti kérelmével - amelyek a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányultak - egyáltalán nem foglalkozott. Ezt figyelembe véve a bíróság döntése nem terjed ki a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre.

Kifogásolja továbbá, hogy amennyiben az elsődleges kereseti kérelemnek a bíróság - hatálytalanság megállapításának kérdésében - helyt adott, ebben az esetben az érvénytelenség megállapítására irányuló keresetet el kellett volna utasítania. Ez azért lett volna indokolt, mivel ha a felperes az adásvételi szerződések érvénytelenségének és hatálytalanságának megállapítását is kéri, akkor a bíróságnak elsődlegesen az érvénytelenségi keresetről kell döntenie, és csak ezt követően a hatálytalanságról: az érvénytelen szerződés hatálytalanságának megállapítására nem kerülhet sor.

Eljárásjogi szabálysértések körébe tartozik álláspontja szerint az, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 2.§ (1) bekezdését, - mely a bíróság feladatává teszi,

hogyan a feleknek a jogviták elbírálásához, a per tisztességes lefolytatásához és ésszerű határidőn belüli befejezéséhez való jogát érvényesítse - a Pp. 8.§ (1) bekezdését, - mely szerint a bíróság köteles biztosítani, hogy a felek és a per többi résztvevője jogait rendeltetésszerűen gyakorolják és perbeli kötelezettségeiknek eleget tegyenek- melyek vonatkozásában a bíróságot tájékoztatási kötelezettség terheli. A jelen jogvitában ennek az lett volna a jelentősége, hogy a bíróságnak fel kellett volna hívni a felperest keresetének a H. Kft.-re történő kiterjesztésére, hogy a felperes kérhesse a H. Kft. és az OTP, valamint a III-IV. r. alperesek között létrejött kölcsönszerződés és zálogszerződés érvénytelenségének megállapítását. A H. Kft. alperesi perben állása nélkül az érvénytelenségi kereset jogkövetkezményéről, az eredeti állapot helyreállításáról nem dönthet a bíróság. Erről az elsőfokú bíróság elmulasztotta kioktatni a felperest, ami a másodfokú eljárásban már nem orvosolható, hiszen másodfokon alperest perbe vonni már nem lehet, e nélkül azonban a bíróság nem dönthet a perben nem álló személyek jogviszonyainak érvényességéről.

Eljárási szabálysértésként jelölték meg alperesek továbbá azt is, hogy az V. r. alperes 2007. november 30-án előterjesztett beadványában ellenezte az érvénytelenségi kereset teljesítését az eredeti állapot helyreállítása mellett, mert ez a per tárgyát nem képező, későbbi zálogszerződés érvénytelenségét is érintené, azaz a H. Kft. szerződése kapcsán az V. r. alperes fedezetét megszüntetné. Ezzel az V. r. alperes ellenkérelmet terjesztett elő, de őt az elsőfokú bíróság perköltségben nem marasztalta, amellyel megsértette a Pp. 78.§ (1) bekezdését, így a másodfokú bíróság a perköltség tekintetében felülbírálni nem tudja az elsőfokú bíróság döntését, ami szintén hatályon kívül helyezést eredményez.

A fellebbezés anyagi jogi indokolása azt kifogásolja, mely szerint az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szerződések során rosszhiszeműen és ingyenesen történt az ingatlan és egy üzletrész átadása a III-IV. r. alperesek részére. Az elsőfokú bíróság álláspontja e tekintetben nem helytálló, amikor arra hivatkozik, hogy I-IV. r. alperesek tudtak a felperes követeléséről, ezért tudták, hogy a felperes követelésének kielégítési alapját vonják el ezzel. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe azt a perdöntő többlet tényállási elemet, mely szerint a III-IV. r. alperesek tulajdonában lévő ingatlan eladásából befolyó vételárból 20.000.000,- Ft-ot a gyermekek kölcsön adtak apjuknak, aki azt befizette tagi kölcsönként a T.-T. Kft.-be, és ezen összeg lett elutalva az OTP-be a T.-T. Kft. tartozásainak kiegyenlítésére. A többlet tényállási elemet az képezi, hogy az I. r. alperes nemcsak a felperesnek, hanem saját gyermekeinek - a III-IV. r. alpereseknek - is tartozott a kölcsönök következtében. Az alperesek álláspontja a jelen kérdésben az, hogy „ha egy szerződés a hozzátartozónak nem minősülő személyek tekintetében nem minősíthető rosszhiszeműnek és ingyenesnek, akkor nyilvánvalóan a hozzátartozók esetében sem tekinthető annak”. E körben az elsőfokú bíróság mellőzte bizonyítékként értékelni azokat az okiratokat, amelyek igazolják, hogy a gyermekek - a III-IV. r. alperesek - a vételárat kölcsönadták apjuknak, az I. r. alperesnek és figyelmen kívül hagyta dr. H. É. vallomását is a kölcsönszerződés létrejötte tekintetében. Ha az alperes arra a következtetésre jut, hogy „ha a hozzátartozónak

nem minősülő személy tisztában van azzal, hogy a másik féllel szemben az adásvétel megkötésekor egy harmadik személynek követelése van, de többlet tényállásként azzal is tisztában van, hogy a másik szerződő félnek is tartozik, akkor a saját követelésének kielégítésére kötött szerződés nem minősíthető rosszhiszeműnek." A III-IV. r. alperesek nem voltak kötelesek megvárni a felperes követelésének kiegyenlítését, a felek jogszerűen kötöttek kölcsönszerződést, és annak visszafizetése jogszerűen történt meg az adásvételi vételár beszámításával.

Az alperesek álláspontja szerint téves az elsőfokú bíróság azon megállapítása, mely szerint az ingatlan adásvételi szerződés és az üzletrész adásvételi szerződések ingyenesek voltak. Az elsőfokú bíróság az ítéletében azt állapította meg, hogy a II-III-IV. r. alperesek tudtak a felperessel szemben I. r. alperest terhelő, nem vitatott és elismert tartozásáról, továbbá arról is, hogy az lejárt és kielégítésre még nem került.

Az alperesek álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy III-IV. r. alperesek zálogkötelezettként teljesítették a T.-T. Kft.-nek az V. r. alperessel szemben fennálló tartozását, így az ingatlan vételárához nem juthattak hozzá. Ebből következően nem hivatkozhattak kellő alappal arra, hogy a vételárat kölcsönadták, tehát az ingyenesség vélelmének a megdöntésére ez nem alkalmas, hiszen a J.-i úti ingatlan vételárával nem rendelkeztek. Az alperesek álláspontja e kérdésben az, hogy a J.-i úti ingatlan eladása az OTP tudtával és beleegyezésével történt, a vételárat az eladók megkapták. Nem helytálló a bíróság azon megállapítása, hogy III-IV. r. alperesek a vételárhoz nem juthattak hozzá. A vevők 20.000.000,- Ft-ot ügyvédi számlára fizettek be, az ezt igazoló okiratot bemutatták.

Az alperesek okirattal igazolták, hogy a T.-T. Kft. az I. r. alperesnek - és a Csjt. 27.§ (1) bekezdéséből következően a II. r. alperesnek is - legalább 63.000.000,- Ft-tal tartozik és nincs olyan törvényi rendelkezés, amely ezt a követelést kivonná az I-II. r. alperes vagyonából, így az a felperesi követelés fedezetéül szolgál. Mivel ezen követelés összege lényegesen meghaladja a felperesi követelés mértékét, ezért az ingatlan és az üzletrész eladására vonatkozó szerződést nem lehet fedezetelvonónak minősíteni, mivel ezen kölcsöntartozás olyan aktívá az I. r. alperes és felesége vagyonában, amely minden további nélkül végrehajtás alá vonható.

A fellebbezésben alperesek kifogásolják továbbá az elsőfokú bíróság azon döntését, mely szerint az kötelezte a II. r. alperest, hogy a felperes követelésének kielégítését tűrje a házastársi közös vagyonból - a ráeső rész erejéig - a szerződések felperessel szembeni hatálytalanságára figyelemmel.

Miután az I. r. alperes kölcsönszerződést kötött és ebből visszafizetési kötelezettsége keletkezett, ezért ugyanilyen kötelezettsége keletkezett feleségének is, mivel a feleséget terhelő kötelezettség tartalmilag meg kell, hogy egyezzen a férjet terhelő kötelezettséggel a vagyonközösségi szabályokból eredeztethetően. A Ptk. 523.§ (1) bekezdése a kölcsönszerződés tartalmaként az adóست végrehajtás tűrésére nem kötelezi, hanem visszafizetésre, mely szerint jelen esetben a felperes

a végrehajtás tűrésére irányuló kereset előterjesztésére nem jogosult, kizárólag pénzbeli marasztalást kérhetett volna, mint ahogy azt korábban fizetési meghagyásos eljárásban az I. r. alperessel szemben meg is tette. Az alperesek álláspontja szerint a felperes keresete a II. r. alperes vonatkozásában végrehajtás tűrésére való kötelezést jelent, ami a II. r. alperessel szemben végrehajtási eljárás megindítására adna alapot annak házastársi közös vagyonára.

A fentiek alapján a felperes által előterjesztett tűrésre való kötelezésnek nincs jogszabályi alapja, mivel a követelt összeg a fizetési meghagyásban írt teljes követelésre kiterjed, erre vonatkozóan kérte a végrehajtás tűrésére való kötelezését a felperes, mely vonatkozásában az elsőfokú bíróságnak ezt a kereset el kellett volna utasítani, és a felperest perköltségben marasztalni.

V. r. alperes az I. és IV. r. alperesek fellebbezésére fellebbezési ellenkérelmet terjesztett elő, melyben kérte az I-IV. r. alperesek fellebbezésének elutasítását és az elsőfokú ítélet helybenhagyását.

A felperes az I-IV. r. alperesek fellebbezésére észrevételt nem tett.

A fellebbezés kisebb részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges tényeket helyesen állapította meg, és túlnyomó részben helytálló az arra alapított döntése is. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgya tekintetében a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta, a Pp. 254.§ (3) bekezdésére tekintettel helyes indokaira utalással.

Az I-II. r. alperesek fellebbezése annyiban volt megalapozott, hogy marasztaló határozat hiányában a II. r. alperes, mint házastárs tűrésére kötelezésének nem volt helye. Ebben az esetben a felperesnek egy marasztaló határozat meghozatalát kellett volna kérnie vagy külön perben ilyen határozatot kezdeményeznie. Minthogy ezek az előfeltételek hiányoztak, az ítéltábla mellőzte az elsőfokú ítélet támadott rendelkezését és ennyiben a megyei bíróság határozatát a Pp. 253.§ (2) bekezdése szerint megváltoztatta.

A felperes keresete elsősorban a hatálytalanság megállapítására, másodsorban és harmadsorban - különböző jogcímenek - érvénytelenség megállapítására irányult. Ezek a vagylagos keresetek egymást kölcsönösen kizárják. Egyidejű létezésük a perben átmeneti jellegű, hiszen végső soron kielégítést csupán egyikük nyerhet. Itt tehát látszólagos keresethalmazatról van szó (BH 2005/289, BH 1985/78 és Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.26.625/2007/1. számú döntése). A jelenleg kialakult bírói gyakorlat értelmében arra való tekintettel, hogy a Pp. hatályos szabályai szerint a bíróságok hivatalból bizonyítást nem folytathatnak le, a bíróságnak a felperes által eléje tárt sorrend alapján kell a kereseti kérelmet elbírálnia. Ez azt jelenti, hogy elsősorban az elsődleges kereseti kérelemmel kell foglalkoznia függetlenül attól, hogy a másodlagos, harmadlagos kereseti kérelem esetleg logikailag megelőzi az elsődleges kereseti kérelem tartalmát. A bírói gyakorlat értelmében csak akkor lehet

rátérni a másodlagos, harmadlagos kereseti kérelem elbírálására, ha az előző kereseti kérelmet vagy kérelmeket alaptalannak tartja a bíróság.

E fenti álláspontból az következik, hogy téves az alperesi fellebbezés azon megjegyzése, hogy az elsőfokú bíróság tévedett, amikor nem utasította el az érvénytelenségre alapított kereseti kérelmet az ítélet rendelkező részében. A jelenlegi bírói gyakorlat szerint erre nincs is szükség, hiszen a felperesnek egyetlen kereseti kérelme volt, azonban azt több jogcímen terjesztette elő, és ezt az egyetlen kereseti kérelmet az elsőfokú bíróság elbírálta.

A másik eljárásjogi kérdés, amivel a másodfokú bíróságnak a fellebbezés kapcsán foglalkoznia kellett, az a perbeli legitimáció kérdése, amely lényegesen összefügg az érvénytelenség kérdésével. A másodfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a hitelező, aki a Ptk. 203.§-a alapján hatálytalansági keresetet terjesztett elő, nem kérheti az adós és a harmadik személy által megkötött szerződések érvénytelenségének megállapítását, ehhez ugyanis hiányzik az aktív perbeli legitimációja: a hitelező ilyen kereseti kérelmet nem terjeszthet elő jogi érdek hiányában. Ezért nem csak a kérelem alapján, hanem hivatalból sem kell az érvénytelenség kérdését vizsgálni. Ezt támasztja alá a Győri Ítéltábla Polgári Kollégiumának a fedezetelvonó szerződés néhány kérdéséről hozott 1/2007.(XII.7.)sz. kollégiumi véleménye is, melyben kimondta, hogy egy mások által kötött színlelt szerződést a sérelmet szenvedett hitelező nem támadhatja azzal, hogy az eredeti állapot helyreállítását - az adós vagyonába történő visszaadását - kéri, ennek hiányában pedig az nem tekinthető az adós tulajdonának (IH 2008/131. szám).

Az anyagi jogi érvek vonatkozásában az alperes a fellebbezésében azt kifogásolta, hogy a támadott ítélet szerint a szerződéskötések során rosszhiszeműen és ingyenesen történt az ingatlan és egy üzletrész átadása a III-IV. r. alperes részére. A másodfokú bíróság egyetért az elsőfokú bíróság ezen megállapításával az alábbi indokokkal:

A Ptk. 203.§-a egy vélelmet állapít meg. A vélelem megdöntése az alpereseknek, itt az I-IV. r. alperesek feladata lett volna. A másodfokú bíróság álláspontja szerint ezt a vélelmet az I-IV. r. alperesek nem tudták megdönteni. A tényállásból egyértelműen megállapítható, hogy a T.-T. Kft. anyagi helyzetének megrendülését követően a család tudott azokról az elképzelésekről és lépésekről, amelyek keretében a hitelezői követeléseket megpróbálták kielégíteni a lehető legjobb feltételekkel, és ezen törekvésüknek a sorában kötöttek több olyan szerződést, részben a - perben nem álló - T.-T. Kft.-vel részben a családon belül, amelynek során ingatlanokat értékesítettek és a befolyó vételárat a tartozás rendezésére fordították. Ez a befizetés az OTP javára, mint az egyik legnagyobb hitelező javára azonban a III-IV. r. alperesek részéről is indokolt volt, ugyanis részben tagjai voltak a kft.-nek részben dologi adósok voltak a tartozás fedezetét illetően, ezért a befizetés az ő részükről nem egy másik ingatlan vételárát, illetve az üzletrész vételárát jelentette, hanem az őket kötelmi alapon terhelő követelések kiegyenlítését. Ezért ért egyet a másodfokú bíróság azzal a kiegészítéssel, hogy ingyenes volt a kisherendi ingatlan és üzletrész eladása a III., illetve IV. r. alperesek

részére. A rosszhiszeműség is megállapítható, illetve a rosszhiszeműség vélelmét nem tudták megdönteni az I-IV. r. alperesek. Valamennyien egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy tudtak a felperes követeléséről, tudtak arról, hogy jogerős fizetési meghagyás kötelezi az I. r. alperest a teljesítésre. Ennek tudatában kötötték meg a perben érintett valamennyi szerződést, de azokat is, amelyeket a per nem érintett, azonban tartalmilag ebbe a körbe tartozhatnak. Ezen körülmények fennállása elégséges annak megállapítására, hogy rosszhiszeműen jártak el a támadott szerződések megkötése során.

Az alperesek vitatták a fedezet elvonásának a tényét is. Állították, hogy az I. r. alperesnek, illetve az alpereseknek több olyan nagy értékű követelése van, amelyből a felperesi követelés kielégíthető. A másodfokú bíróság álláspontja szerint annak bizonyítása, hogy I-IV. r. alpereseknek olyan követelései vannak, amely a tartozás kielégítésére fordítható, az alperesek érdeke volt, tehát nekik kellett volna ezt bizonyítani a per 3 éves időtartama alatt. Az alperesek semmilyen konkrét hivatkozást nem tettek arra nézve, hogy ezen követelések érvényesítése, behajtása érdekében bárminemű lépést tettek volna. Erre a fellebbezésben sem hivatkoztak, ezért a másodfokú bíróság egyetért azzal az elsőfokú bírósági megállapítással, hogy ezeket a követeléseket nem lehet olyanként kezelni, amelyek megalapozzák a fedezetelvonás fennállásának hiányát. A bírói gyakorlat következetes abban is, hogy a fedezetelvonás tényét akkor is megállapítja, ha az adós vagyona úgy csökken vagy úgy változik, hogy a behajtás vagy a végrehajtás eredményét kizárja vagy korlátozza. Ez utóbbi esetben e perben mindenképpen megállapítható tehát a felperesi végrehajtás eredményét korlátozó perbeli ingatlan és üzletrész értékesítése.

Mivel a másodfokú bíróság csak kis részben változtatta meg az elsőfokú bíróság ítéletét, ezért a fellebbezés vonatkozásában a felperes döntően pernyertes lett, így a másodfokú bíróság bruttó 470.000,- Ft másodfokú részperköltséget állapított meg a 32/2003(VIII.22) IM rendelet 3.§ (5) bekezdése és a Pp. 81.§ (1) bekezdésének figyelembevételével.

Az illetéket a pernyertesség-pervesztesség arányában kell az államnak megfizetni, amely alapján a felperesnek 20.000,- Ft-ot, az I-IV. r. alpereseknek 880.000,- Ft-ot kell megfizetni az Itv. 46.§(1) bekezdése és a Pp. 78.§ alapján.

Pécs, 2008. június 10.

Dr. Juhász László s.k. a tanács elnöke, Dr. Fekete Bálint s.k. előadó bíró, Dr. Kovács Ildikó s.k. bíró